

Пауліна Єндрасік

*Інститут російської філології,
Університет ім. А. Міцкевича у Познані*

**ЗНАЙОМСЯ З СУСІДОМ! – ДЕКІЛЬКА СЛІВ ПРО НОВИЙ ПРОЕКТ
СУСПІЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ТОВАРИСТВА
«ПОЛЬЩА-УКРАЇНА» У ПОЗНАНІ**

На веб-сайті Суспільно-культурного товариства «Польща-Україна» в закладці «Про нас» можемо прочитати:

«Одним із найважчих завдань у міжнародному співіснуванні є будівництво правильних співвідносин між найближчими сусідами. Історія польсько-українських стосунків безсумнівно підтверджує ці слова.

Добросусідські відносини формуються на двох ланках: діяльності державних установ та прямих контактах суспільства. [...]

Ми організували Суспільно-культурне товариство «Польща-Україна», тому що необхідно активізувати польсько-українські відносини саме там, де закінчується роль держави і починається життя конкретного громадянина.

Великопольща є частиною Польщі, в якій культура України відносно мало відома. Ми хочемо, таким чином, хоча б частково змінити такий стан і показати, що Україна може бути привабливою для Великопольщі, а Великопольща – для України» [1].

Останніми роками у Польщі, зокрема у Великопольщі, центром якої є місто Познань, зростає зацікавлення молодих людей Україною, її мовою, культурою, суспільними проблемами. Можливо, сприяє тому відомий вже за межами нашого регіону фестиваль культури «Українська весна», який у травні цього року відсвяткував свій п'ятирічний ювілей. З жовтня цього року у Познанському університеті ім. Адама Міцкевича започаткувала свою діяльність українська філологія, на яку прийнято 27 студентів. Попри те, що від 1991 року послідовно й успішно готують нові покоління спеціалістів з української мови в рамках спеціалізації російська й українська філологія, вирішено спробувати дати можливість студентам більш поглиблено вивчити саме українську мову, літературу та культуру. У недалекому майбутньому заплановано також відкриття українсько-англійської спеціалізації, причому російська з українською надалі діє.

Одначе, коли про Україну запитати школярів, учнів початкової школи (у Польщі початкова школа – це I-VI класи), то виявляється, що вони майже нічого про свого східного сусіда не знають. Вони не знають не тільки нічого про специфіку України – її релігію, мову, історію, географію, вони також не усвідомлюють, скільки є польських звичаїв, повір'їв, обрядів, які мають свої джерела саме в українській народній традиції. Часто також діти несвідомі того, що і поляки, і українці – слов'яни. Але якщо дітям показати стежку – вони підуть у ліс, вони прагнуть дізнаватися більше, розуміти більше, бачити навколишній світ таким, яким він є насправді, з усім його багатством, різноманіттям.

В рамках статутної діяльності Суспільно-культурне товариство «Польща-Україна», головою якого є почесний консул України в Познані пан Вітольд Горовський, реалізує різноманітні культурні, суспільні, маркетингові та освітні проекти. Всі вони об'єднані спільним гаслом: «Знайомся з сусідом!». Так назвали також інноваційний освітній проект, спрямований на учнів 5-6 класів. Мета проекту – ознайомити польських школярів з такими актуальними питаннями, як українська культура, суспільне й політичне життя України, українська мова та її значення як в Україні, так і в міжнародному мовному просторі. Ми сподіваємося також, що цей проект стане цікавою альтернативою або додатком для традиційних, типових занять, у яких діти переважно беруть участь після уроків. Окрім того, оскільки кожен вчитель у Польщі зобов'язаний в рамках своїх робочих годин вести додаткові, факультативні заняття, тематику яких він може сам запропонувати, наша пропозиція може стати хорошим стимулом для активних учителів, які хочуть зробити щось по-новому, нестандартно.

У минулому навчальному році відбувалися заняття в рамках першого етапу проекту. Нам вдалося налагодити співпрацю з Початковою школою № 40 імені Мешка I у Познані. Цикл включав 32 тематичні зустрічі з учнями шостого класу. Заняття були дуже різноманітні за характером, кожна зустріч повністю відрізнялася від попередніх і активізувала учасників по-різному.

Вже під час першої зустрічі, тема якої звучала: «Україна на карті світу та Європи. Що ми знаємо про Україну?» я і пані Юстина Кульма, вчителька історії, яка з боку школи допомагала вести заняття та готувалася до самостійного їх проведення вже в цьому навчальному році, могли побачити на власні очі, наскільки потрібен проект, який показує учням щось більше, аніж лише їхнє власне подвір'я. Отже, на

перше питання: Де знаходиться Україна? На схід чи на захід від Польщі? не всі діти зуміли дати правильну відповідь. Але вже на питання: Якою мовою спілкуються в Україні? Яка є державна мова в Україні? нам відповіли: руська. Варто зазначити, що це не свідчить про те, що діти в Польщі дійсно переконані, що українці спілкуються російською мовою. Це означає, що вони взагалі не зосереджуються на тому, що є українська, білоруська, російська мови, що є українці, білоруси, росіяни, і що немає чогось такого, як «руська мова», «руські люди» тощо. Діти не надають цьому особливого значення. Зрештою, багато дорослих також не бачить різниці між українською і російською. Але коли звернути увагу на різницю між мовами і народами, зокрема діти швидко вхоплюють різницю.

Тому на наступних заняттях, темою яких було: «Пізнаємо державні символи України. Якою мовою спілкуються українці?» наші учні пізнали усі літери і звуки українського алфавіту, спробували записати свої імена українською та вивчили основні форми привітання. Після такої підготовки, під час третьої зустрічі, вони з вчителькою історії інтерпретували гімн України та дізналися більше про деякі історичні події, що супроводжували розвиток української національної свідомості. Коли ми вже були впевнені, що нам вдалося викликати зацікавлення дітей до України як такої, ми знали, що вони готові реагувати на нові знання. Учасники проекту могли висловити свої думки і почуття у вигляді плакату, який повинен був символічно зображувати те, що вони хотіли б сказати своїм близьким про східного сусіда. На плакатах з'явилися і прапори України, її карта, козаки, українські форми привітання, слова гімну, написані польською мовою, тощо.

Під час занять наступного тематичного блоку нашим завданням було показати дітям багатство та різноманіття слов'янської спадщини. Протягом чотирьох зустрічей вони пізнавали чарівний світ природи і привидів, отримали відповідь на питання, чого боялися давні слов'яни. Натхнені новими знаннями і захоплені до творчого, самостійного мислення, діти взяли участь у проекті, в якому вони використовували різні методи для створення своїх мистецьких робіт – з борошна з сіллю ліпили статуї слов'янських божеств.

Але тим, що найбільше радості давало дітям, був живий, фізичний контакт з культурою та традиціями України. І вважаємо, що саме цей фактор вирішив винятковість нашого проекту – на заняття приходили гості, експерти й любителі України, знавці у багатьох

галузях. Завдяки їхнім знанням, ентузіазму, винахідливості й самовідданості учасники проекту мали можливість ознайомитися з тим, що могло б здаватися надто складним для школярів. Ришард Купідур, випускник нашого університету, кандидат філологічних наук, україніст-літературознавець, приготував і провів заняття, присвячені творчості видатних українських поетів – Тараса Шевченка, Івана Франка та Лесі Українки. Могло б здаватися, що сучасні молоді поляки не розуміють поезії, особливо романтичної, сповненої патріотичними почуттями та дуже складним особистим досвідом. Але учні не тільки інтерпретували вірші – вони, за допомогою ведучого, читали їх українською, зосереджувалися на кожному слові, знаходили загальний зміст і інтуїтивно перекладали його. Пані Юлія Купідур, аспірантка, яка досліджує історію жінок в Центральній та Східній Європі на зламі XIX та XX століть, а також була спостерігачкою від організації Election & Democracy на президентських виборах в Україні 2004 року, була на майдані Незалежності під час Помаранчевої революції, підготувала заняття про сьогоднішню українську політичну ситуацію та розповіла дітям про те, як вона сприймала свою участь в таких значних для цієї держави моментах.

За два дні до українського Різдва наші заняття відвідали гості зі Львова. Разом з Александром Кузьміч, також випускницею Закладу україністики нашого університету, яка працює менеджером з культури в Суспільно-культурному товаристві «Польща-Україна», вони допомогли дітям приготувати першу в житті справжню українську кутю. Ми сіли з ними за один стіл, колядували і щедрували, послушали з дітьми розповіді, як в Україні святкують Різдво.

Контакт з живою культурою не обмежувався лише розмовами з цікавими гостями. Нам вдалося запросити до школи студентський хор Мацеєк, керівником якого є викладачка української мови в Університеті ім. Адама Міцкевича в Познані, пані Анна Хранюк. Хор, який співає передовсім українські народні пісні, приготував для нас цікаву концертну програму, а пані Анна навчила наших дітей співати дуже веселу українську пісеньку. Після концерту виявилось, що пані Анна принесла з собою чарівні народні інструменти – бандуру, дримбу, а також рубель з качалкою. Учні мали можливість проявити свій талант і пограти на таких нетипових у польському середовищі інструментах.

Але пізнавати сусіда – це не тільки гостити його в себе. Це також і приходити до нього в гості. В січні нас запросили на організовану

щороку студентами Познанської українистики кутю, під час якої ставили українською мовою спектакль «Ніч перед Різдвом» за Миколою Гоголем. В рамках V фестивалю культури «Українська весна» ми відвідали філармонію, де з концертом надзвичайно успішно виступив Національний оркестр народних інструментів України, учні могли побачити і почути багатство українського інструментарію, а при цьому ще й побачити чудові українські національні костюми. Цей вечір безсумнівно пам'ятатимуть довго.

Великою гордістю для дітей, що брали участь у програмі «Знайомся з сусідом», була участь у справжньому українському ярмарку, який відбувався в рамках «Української весни» на Ринковій площі у Познані. Українські народні умільці з Вінницької області презентували та продавали свої художні вироби, а наші польські діти організували пункт, в якому показували праці, виконані під час проекту, та фотографії, зроблені під час наших занять – таким чином вони хотіли показати гостям з України, що знають вже чимало про Україну, але також бажали зацікавити проектом своїх ровесників, їхніх батьків, рідних та вчителів, спонукали глядачів запитати про цей проект, можливо, також запросити до своєї школи. Дійсно, деякі познанські школи вже питають про наші заняття і хочуть спробувати провести їх у себе. Україна також про нас почула – після ярмарку про наш проект згадували між іншими у Вінницькій газеті, газеті 33-й канал чи на порталі «Моя Вінниця».

Ми як організатори проекту відчуваємо, що нам вдалося насправді посприяти тому, щоб молоді поляки зацікавилися сходом Європи, зокрема Україною. Завдяки їм про Україну більше почули також їхні батьки, друзі, вчителі. Самі заняття-зустрічі розвивають і загальні знання про світ і суспільство, адже, щоб, наприклад, розповісти дітям про Помаранчеву революцію, треба їм було пояснити, що таке революція, які бувають революції, що означає демократія, як можуть, а як повинні виглядати президентські вибори в демократичній державі тощо.

Цього року продовжуємо співпрацю з Початковою школою № 40 у Познані, а також шукаємо нові партнерські школи в нашому місті. Працюємо над виданням книжки для вчителя та зошита вправ для учнів, що в майбутньому допоможе школам самостійно вести заняття в рамках проекту.

Сподіваємося, що з кожним роком все більше молодих мешканців Познані буде активно знайомитися з далекою, але вже не

чужою Україною, а активні діти, можливо, стануть в майбутньому студентами української філології і працюватимуть на благо польсько-українських добросусідських відносин.

-
1. Суспільно-культурне товариство «Польща-Україна». – Режим доступу: <http://poznajsasiada.org/pro-nas//>